

ชื่อโครงการ

การพัฒนาอุตสาหกรรมของจีนและการปรับตัวของชนบท:

บทเรียนสำหรับประเทศไทย

ชื่อผู้วิจัย

อาจารย์ ดร.ธีระ ลินเดซาร์กซ์¹ และ อาจารย์คมกฤษ ธาราวิวัฒน์²

บทคัดย่อ

ในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา คือ 1) เพื่อศึกษาวิวัฒนาการของการพัฒนาอุตสาหกรรมในประเทศจีน 2) เพื่อศึกษาผลกระทบของภาคอุตสาหกรรมในประเทศจีนต่อการปรับตัวของชนบทจีน และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาหรือขับเคลื่อนอุตสาหกรรมของประเทศจีน ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้อาศัยวิธีวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participatory Observe) และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) โดยกำหนดพื้นที่ในการศึกษาไว้ 3 แห่ง ประกอบด้วย มณฑลเหอหนาน (Henan Province) เมืองเจิ้งโจว (Zhengzhou) กับเมืองลั่วหยาง (Luoyang) และมณฑลเจียงซู (Jiangsu Province) เมืองซูโจว (Suzhou)

ผลการศึกษา พบว่า

1) *วิวัฒนาการ* นับตั้งแต่ช่วงก่อตั้งประเทศ จีนจะมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาเทคโนโลยีสมัยใหม่โดยใช้วิธีเดินตามรอยเท้าชาติตะวันตก โดยพยายามเร่งกระตุ้นการพัฒนาให้เกิดผลสำเร็จโดยเร็วที่สุดเพื่อให้สามารถตามประเทศมหาอำนาจอย่างอังกฤษและสหรัฐอเมริกาได้ทัน ซึ่งการเร่งพัฒนาดังกล่าว ก่อให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมามากมาย ต่อมาเมื่อมีการปฏิรูปเศรษฐกิจในปี ค.ศ.1978 ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านนโยบายมากมาย ทั้งการเปิดประเทศ และการปรับระบบเศรษฐกิจที่เน้นการตลาดมากขึ้น มีการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ

2) *ผลกระทบต่อชนบท* เริ่มจากภาคเกษตรกรรม ซึ่งการนำเครื่องจักรอุตสาหกรรมมาใช้ในการเพาะปลูกทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเพิ่มมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกัน จีนก็ต้องสูญเสียพื้นที่เพาะปลูกจำนวนมากไปกับการก่อตั้งโรงงานอุตสาหกรรม เรื่องการจ้างงานก็เป็นอีกหนึ่งด้านที่ได้รับผลกระทบ กล่าวคือเมื่อมีการเปลี่ยนพื้นที่เพาะปลูกไปเป็นโรงงานอุตสาหกรรม เกษตรกรซึ่งเคยทำงานอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวก็ต้องเปลี่ยนไปเป็นแรงงานในโรงงาน อีกทั้งโรงงานอุตสาหกรรมนั้นต้องการแรงงานเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้องดึงเกษตรกรในพื้นที่อื่นๆ เข้ามาทำงานด้วย ทำให้แนวโน้มของผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรมีสัดส่วนต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ผลกระทบด้านต่อมาก็คือด้านคุณภาพชีวิต เนื่องจากเมื่อเกษตรกรเปลี่ยนไปเป็นแรงงานในโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้มีรายได้สูงขึ้นกว่าเดิม ทำให้คุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชนบทมีความใกล้เคียงกับคนเมืองมากขึ้น อย่างไรก็ตาม ระบบสวัสดิการและสาธารณสุขระหว่างคนเมืองและชนบทส่วนใหญ่ยังคงมีความแตกต่างกันอยู่มาก ซึ่งเป็นผลมาจากนโยบายของรัฐบาลกลางที่ให้ความสำคัญกับเขตเมืองที่มีการพัฒนา

¹ Ph.D. (Demography)-International Program, Mahidol University, Thailand, วท.ม. (สถิติประยุกต์) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, วท.บ. (สถิติ) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; อาจารย์ประจำคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ 0 2696 5800 Email: teera.sd@gmail.com tera@tu.ac.th sd.teera@yahoo.com

² M.A. (Linguistics and Applied Linguistics), Jilin University, People's Republic of China, พบ.บ. (การบัญชี) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; อาจารย์ประจำวิทยาลัยนานาชาติปริทัศน์ พนมยงค์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ โทรศัพท์ 0 2613 3701 Email: iamkomkrit@gmail.com

อุตสาหกรรมมากกว่าเขตชนบท ความสัมพันธ์ในครอบครัวของคนชนบทก็เป็นอีกหนึ่งด้านที่ได้รับผลกระทบ สาเหตุมาจากการที่หนุ่มสาววัยทำงานอพยพเข้าไปทำงานในเมืองใหญ่ จึงต้องทิ้งบุตรไว้ให้ปู่ย่าตายายในชนบท ช่วยเลี้ยงดู นอกจากความสัมพันธ์ในครอบครัวแล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมก็ได้รับผลกระทบด้วย เช่นเดียวกัน โดยในอดีตนั้น สภาพชีวิตของแต่ละครอบครัวล้วนยากจน ไม่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคมอย่าง ชัดเจน ความสัมพันธ์ของผู้คนจึงมีลักษณะ ฉันทมิตรถ้อยทีถ้อยอาศัย แต่เมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรม แรงงาน ที่อพยพเข้าไปทำงานในเขตเมืองมีการติดต่อกับสังคมภายนอกมากขึ้น ความสัมพันธ์จึงได้เปลี่ยนแปลงเป็นเชิงดี ชิงเด่นและเห็นแต่ประโยชน์ส่วนตัว และผลกระทบด้านสุดท้ายที่ปัจจุบันรัฐบาลจีนให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก ก็คือด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เนื่องการพัฒนาอุตสาหกรรมนั้นมีความจำเป็นต้องใช้ ทรัพยากรธรรมชาติเป็นอย่างมาก นอกจากนี้ ในการพัฒนาอุตสาหกรรมก็มักตามมาด้วยปัญหามลพิษซึ่งยากที่จะหลีกเลี่ยง ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศหรือทางน้ำ

3) *ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนา* อย่างแรกก็คือนโยบายของประเทศในแต่ละยุคสมัย ซึ่งเป็นส่วนสำคัญ ในการขับเคลื่อนการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยจีนเริ่มจากการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก ต่อมาเน้นการพัฒนา อุตสาหกรรมโดยใช้วิสาหกิจชุมชนเป็นตัวขับเคลื่อน ปัจจัยต่อมาก็คือแรงขับเคลื่อนจากต่างประเทศ ทั้งในด้าน เงินลงทุนและเทคโนโลยี โดยเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ (FDI) ที่จีนดึงดูดมานั้น โดยส่วนใหญ่มาจาก ฮองกง มาเก๊า ไต้หวัน ญี่ปุ่น อเมริกา สิงคโปร์ เกาหลีใต้ ส่วนปัจจัยที่ 3 คือผู้นำและชุมชนท้องถิ่น ซึ่งวิสาหกิจ ชุมชน (TVEs) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมในเขตชนบทของจีน ตั้งแต่ยุคกลางปี ค.ศ.1980 เป็นต้นมา อย่างไรก็ตาม การพัฒนาอุตสาหกรรมไม่ใช่ปัจจัยทั้งหมดเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ภาวชนบทของจีน หากแต่ภาวชนบทของจีนยังได้รับผลกระทบและมีสาเหตุจากนโยบายทางการพัฒนา ชนบท การเติบโตของภาคบริการ นโยบายจุลภาคในระดับพื้นที่และมณฑล เป็นต้นอีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ 1) ควรมีการสร้างงานกระจายไปตามหัวเมืองของแต่ละภูมิภาค เพื่อรองรับแรงงานในแต่ละพื้นที่ 2) สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นในเขตชนบทรวมตัวกันเพื่อจัดตั้งเป็นวิสาหกิจ ชุมชน 3) สร้างจิตสำนึกให้กับคนในท้องถิ่น เพื่อให้การพัฒนาเป็นไปทั้งในด้านความเจริญทางวัตถุและจิตใจ ควบคู่กันไป 4) ให้ความสำคัญกับการพัฒนาและปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจในภาคส่วนต่าง ๆ ให้มีความ สมดุล 5) เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมควบคู่ไปกับคุณภาพชีวิตของคน

Research Project: **Industrialization in China and Rural Adaptation:
Lessons for Thailand**

Researcher: **Lect. Dr. Teera Sindecharak³ and Lect. Komkrit Tharawiwat⁴**

Abstract

The objectives of this study were to 1) study the revolution of China's industrialization, 2) study impact of China industrial sector to Chinese rural adaptation and 3) study the factors that drive the development of China's industrialization. We employed the documentary research, non-participatory observe and indepth interview. There were three areas we studied: Henan Province (Zhengzhou and Luoyang) and Jiangsu Province (Suzhou).

In our study, we found that

1) "*Revolution*" Since its founding in 1949, the People's Republic of China was planned to transform into a modern, industrialized communist society in imitation of the former Soviet Union. The goal was set to catch up with UK and US by trying to stimulate the rapid industrial development, which had caused a lot of ensuing problems. After the economic reform began in 1978, China had moved to a more market-oriented mixed economy, along with the open door policy and had Hi-Technology and Innovation as the main industry.

2) "*Impact*" Start with agriculture, the use of agricultural machinery has been increasing significantly, as well as the output of agricultural products. But while the number of industrial plants keeps going up, cultivated land area has continued to decrease. Furthermore, as farms have turned into plants, farmers have to change their role to be industrial worker so employment in agriculture has declined steeply. The next impact is quality of living. Industrialization has improved the income of farmers and makes their lifestyle more similar to urban people. However, there remains a wide gap between social welfare levels in urban and rural areas, which caused by inequality policies that focus on urban development. Relations between people is also affected, in both family and community level. For family, while young people migrate to seek work opportunities in the

---

³ Ph.D. (Demography)-International Program, Mahidol University, Thailand, M.A. (Applied Statistics) Thammasat Universtiy, Thailand. B.Sc. (Statistics), Thammasat University, Thailand. Lecturer in Faculty of Sociology and Anthropoloty, Thammasat University. Tel: (66+) 2696 5800 Email: teera.sd@gmail.com tera@tu.ac.th sd.teera@yahoo.com

⁴ M.A. (Linguistics and Applied Linguistics), Jilin University, People's Republic of China. B.BA. (Accounting), Thammasat University. Lecturer in Pridi Banomyong International College, Thammasat Universtiy. Tel: 0 2613 3701 Email: iamkomkrit@gmail.com

cities, the elderly are left behind to take care of their grandchildren. And for community, as industrialization has improved the income of farmers, it's also rising social inequality. Relations between people in rural area have become more materialism and selfishness. The last impact is resources and pollution, the two issues that always come with industrialization and still have to work on.

3) "*Factors*" At the beginning, China deviated from the normal track to devote all strength into maturity of heavy industry. But since 1978, it turned to a more comprehensive strategy, which aimed at optimizing economic structure, improving economic growth and achieving people's prosperity. It adopted the strategy of balanced develop agriculture, light industry as well as heavy industry, employ various kinds of economic ownership and actively utilize foreign capital. The next factor is FDI. Since 1979, China has gradually opened the door to outside and started to attract foreign capitals, although the achievement was not satisfied before 1984. From then on, the inward FDI of China increased rapidly. Most of China's FDI came from Hong Kong, Macau, Taiwan, Japan, US, Singapore and South Korea. And the last factor is the local community. In the process of industrialization, the rural reform greatly inspired the vitality of rural areas and farmers, prospered township and village enterprises (TVEs), which significantly promoted rural industrialization. However, the Industrial Development is just one of many factors that effect the change in China's rural area. The other factors such as rural development policies, growth of service sector and local policies in district and provincial level also have influence in that regards.

Consider the lessons learned above, we suggest that 1) Jobs should be creating in the main province in every region of Thailand to absorb local labors in each area. 2) Encourage local community in the rural to form a TVE. 3) Raising public consciousness to develop both objective and subjective growth simultaneously. 4) Balancing the economic restructuring and development in every sectors. 5) Improved Quality of Life along with the development of industrialization.